

De plaats van het Vlaams welzijns- en zorgaanbod in
het Brussels landschap

Themadossier 1

Ouderenzorg en woonzorg

Olivia Vanmechelen

WELZIJN
WONEN
ZORG

Kenmerken van de ouderenbevolking in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Ouderenpopulatie groeit gestaag aan

- 165.000 65-plussers (gestage stijging)
- 13% van de bevolking (stabiel percentage)
- 28% van de 65-plussers is ouder dan 80 jaar, 4% van het totaal (opnieuw stijgende trend verwacht)

Etnisch-culturele diversiteit neemt toe

- 47% ouderen van de 65-plussers is niet in België geboren; bijna de helft daarvan heeft een niet-westerse herkomst.
- Aankomende ouderen steeds diverser (herkomstlanden en migratiecontext).

Sociaaleconomische kwetsbaarheid wordt groter

- 15% ontvangt een vervangingsinkomen (t.o.v. 4% in Vlaanderen) (stijgende trend in Brussel).
- Een derde van de ouderen heeft recht op verhoogde tegemoetkoming voor geneeskundige zorg.
- 9.000 (5%) ouderen ontvangen een THAB, 8 op de 10 daarvan is alleenstaand, 19% heeft niet-Belgische nationaliteit; ⇒ stijgende trend laag inkomen + zorgbehoefte.

- Hoog aandeel ouderen huurt woning, vooral centrum en noordwestelijk deel Brussel, tot de helft huurders in sommige gemeenten.
- 40% van de ouderen is alleenstaand.

Gezondheidssituatie:

- 3 op de 10 Brusselse ouderen geeft aan niet gezond te zijn, in de groep van kortgeschoolden is dat 6 op de 10.
- 28% van de Brusselse ouderen wordt gekenmerkt als kwetsbaar (22% in Vlaanderen), 34% heeft moeilijkheden bij het stappen of trappen nemen, 29% is in het afgelopen jaar gevallen (t.o.v. 24% in Vlaanderen).

Ruimtelijke spreiding: aandeel 65-plussers in totale bevolking (2023)

- Dichtbevolkte wijken hebben een relatief laag aandeel maar hoog aantal ouderen.
- Toekomst: verschuiving ouderenpopulatie van zuidoosten naar noordwesten.

Zorggebruik Brusselse ouderen

Lager gebruik van terugbetaalde zorg dan in Vlaanderen (IMA Atlas – gegevens 2024)

- 6,8% van de 65-plussers verblijft in woonzorgcentrum (t.o.v. 5% Vlaanderen); (stat.Iriscare 2025).
- 4,2% ontvangt thuisverpleging (t.o.v. 7,8% in Vlaanderen) (IMA 2024).
- 89,17% maakt geen gebruik van residentiële ouderenzorg en/of thuisverpleging (t.o.v. 85,11% in Vlaanderen); in de leeftijdsgroep 85-plus gaat het om 58,68% (t.o.v. 38,62% in Vlaanderen) (IMA 2021).

Profiel bewoners woonzorgcentra: (IMA Atlas 2024; departementzorg.be; stat.iriscare op 25/10/2025)

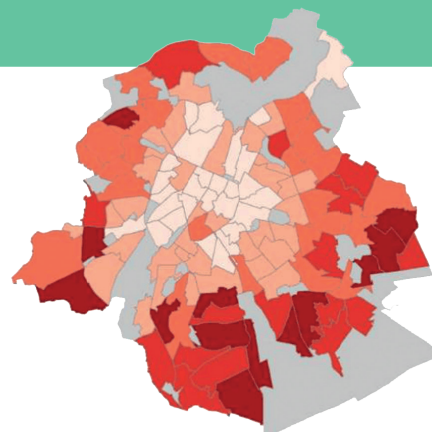
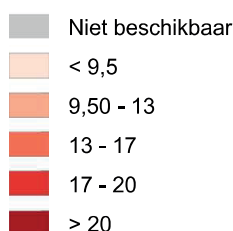
- Gemiddelde leeftijd is 86 jaar (t.o.v. 87 jaar in Vlaanderen) (IMA 2024).

- 30% bewoners heeft lage zorggraad (O- of A-profiel) (t.o.v. 16% in Vlaanderen).
- 1,1% heeft D-Forfait t.g.v. ernstige dementie (t.o.v. 3,3% in Vlaanderen).
- Aantal plaatsen in woonzorgcentra per 1000 65-plussers bedraagt 77,6 in Brussel (t.o.v. 56,6 in Vlaanderen en 58,5 in de Vlaamse Rand (voor 80-plussers: 274 in Brussel, 187 in Vlaanderen, 199 in de Vlaamse Rand).

Profiel gebruikers thuisverpleging en thuiszorg

- 22% van de ouderen doet beroep op gezinszorg (t.o.v. 26% in Vlaanderen); kortgeschoolde ouderen doen significant minder beroep op gezinszorg.

65-plussers in de wijk

Type en kwantificering van het aanbod in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

	Vlaamse Gemeenschap (VG)		Franse GC (FGC/COCOF)		Gemeenschappelijke GC (GGC)	
Type voorzieningen - erkenning	Woonzorgdecreet (2019)	X huidig aanbod Programmatie Aandeel in totaal BHG (%)	Décret - hébergement et accueil personnes âgées (2008)	Huidig aanbod % aandeel in totaal	Ordonnantie voorzieningen voor ouderen (2003 - her- ziening 2023)	Huidig aanbod % aandeel in totaal
Woonzorgcentrum	65+ met complexe zorg- en ondersteuningsnood	9 wzc 1.019pl. * (programmatie 1.022) ** 7%	Maison de repos: 60+, tot 5% afwijking	Na 6 ^e staatsher- vorming overgeheveld naar GGC ⇒ 0%	ROB: 60+ RV/T: 60+	114 RH – 12.815 pl / 93%
Serviceflat / Groep assistentiewoningen	65+, zelfstandig verblijf + oproepbare zorg 24/7 & woonassistentie	5 GAW – 96 woningen	Résidence-service: 60+, min 10 – max 200; gedeelte leefruimtes; oproepbare zorg 24/7	1 residentie – 62 woningen	60+: zelfstandig verblijf, op- roepbare zorg + personeels- lid 24/7 aanwezig	23 residenties – +/-1.800 wonin- gen
Centrum voor kort- verblijf	Type 1: 65+, max. 60 dagen na elkaar/cumul 90 dagen	2 CKV - 13 pl. (Programmatie: 114) ** 11%	60+, tot max 90 dagen	0	60+, max 3 maanden/90 dagen	9 CKV – 103 pl.
Centra dagverzor- ging	65+/CDV: zwaar afhan- kelijke zorgbehoevende, dagprijs	1 CDV + 1 CDO Programmatie: 19 centra 10% (aantal CDV + CDO)		0	60+ en lichamelijke en/of geestelijke afhankelijkheid	8 CDV – 145 pl.
Centrum dagop- vang	PZON, via gezinszorg, dagprijs i.f.v. gezinsituatie & inkomen		Accueil de jour PA: dagopvang 15 tot 40p. 60+; min 7u/dag open op wekdagen; prijs per (halve) dag,	6 CDO	60+ en verminderde auto- nomie, prijs per (halve) dag, band met RH	4 CDO
Gemeenschapswo- ning			Maison communautaire: wonen in groep + thuis- zorg, 60+.	4 huizen	Woning voor ouderen: 60+, volledig zelfstandig + oproepsysteem, enkel social profit of openbaar	2 huizen
Ordonnantie centra en diensten voor bijstand aan personen (2002)						
Thuiszorg	Gezinszorg, poetshulp, op- pashulp of karweihulp aan PZON, gebruikersbijdrage per uur	221.234 urencontingent Programmatie: 922.044 u. 13%		942.809 subsid. uren / 66%	Gezins- en bejaardenhulp, huishoudhulp; bijdrage be- gunstigden/uur	320.851 subsid. uren / 21%
Lokaal diensten- centrum	Activiteiten, ontmoeting, diensten, geen leeftijds- grens	19 Programmatie: 26 (73%) 100%	/		/	/

* in 2025 werden bedden uit de erkenning gehaald i.k.v. een pilootproject voor ouder wordende personen met een handicap, een samenwerking tussen een woonzorgcentrum en VAPH-voorziening.

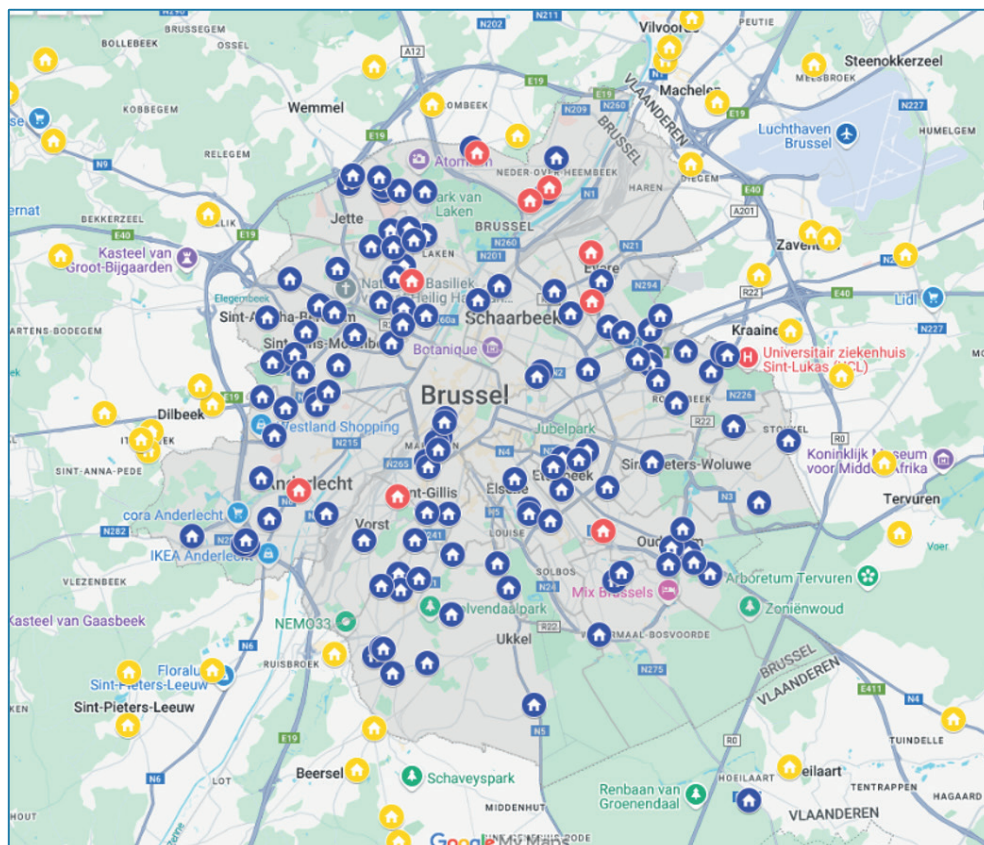
** De cijfers m.b.t. de programmatie woonzorgcentra en kortverblijf zijn indicatief (cijfer 2012) gezien de opschorting van de programmatie sinds december 2013.

Spreiding van woonzorgvoorzieningen

Woonzorgcentra in Brussel en de Vlaamse Rand

Spreiding woonzorgcentra:

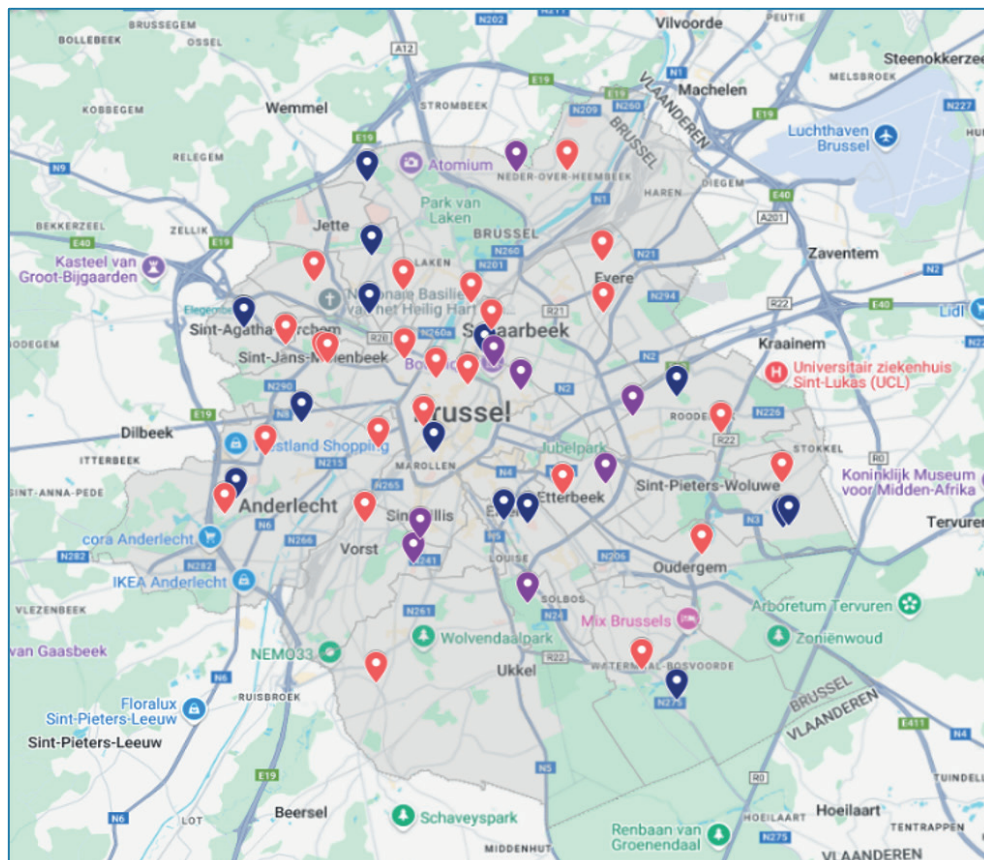
- Vlaamse Gemeenschap - Vlaanderen
- Vlaamse Gemeenschap - Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie - Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Lokale dienstencentra & dag(verzorgings)centra in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

LDC-CDO-CDV

- Vlaamse Gemeenschap - Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
- Franse Gemeenschapscommissie

Algemene kenmerken en ontwikkelingen met betrekking tot woon- en ouderenzorg in Brussel

Vlaamse Gemeenschap – Brussel

Uitgaven VG voor Brussel (2022)

- wzc + CKV: € 21.653.038
- CDV: € 298.294
- Gezinszorg: € 8.018.256
- LDC: € 796.579
- Ander: € 246.237

Totaal: € 31.012.404

= 0,81% domein 'woonzorg' (Rapport GACB – 2024)

Uitgaven van de VGC voor LDC en woonzorgdiensten (2022)

Totaal: € 1.810.999

Let wel: VIPA en eenmalige infrastructuursubsidies werden in de berekening niet meegenomen!

Woonzorgcentra

Het afgelopen decennium kenden de Vlaams erkende woonzorgcentra in Brussel een sterke ontwikkeling. In 2012 waren er slechts 3 Vlaams erkende woonzorgcentra met 224 wooneenheden operationeel, tegen 2020 groeide dit uit tot 9 woonzorgcentra en 1.022 wooneenheden. Daarmee is de programmatie zoals vastgelegd in 2014 volledig ingevuld. Het Vlaams plaatsen in Brusselse woonzorgcentra bedraagt 7%.

Let wel: de programmatie voor de woonzorgcentra werd in het verleden herleid naar 1/3 van de 30%-norm omwille van het relatief hoge aanbod aan residentiële ouderenvoorzieningen bij GGC en COCOF. Dit is een te verdedigen keuze en verklaart ook de lage investering van Vlaanderen in Brussel voor het domein woonzorg, die met 0,81% ver onder de 5%-norm ligt.

Het waarborgen van het Nederlandstalige karakter van de woonzorgcentra, ook in Brussel, is een belangrijk beleidsdoel. Het besluit van de Vlaamse Regering bepaalt in art. 45§4,3° dat het personeel de Nederlandse taal beheerst. In de praktijk blijkt het echter bijzonder moeilijk om voldoende Nederlandstalig personeel te vinden voor de Vlaams erkende woonzorgcentra in Brussel. Het aandeel Nederlandstalige bewoners is niet gekend.

Slechts een minderheid van de bewoners van een Vlaams erkend woonzorgcentrum is bij opname

reeds aangesloten bij de Vlaamse Sociale bescherming. Ouderen die aangesloten zijn bij VSB en verblijven in een GGC-voorziening ontvangen eveneens een zorgbudget. Anno 2025 zijn er 1.418 lopende dossiers in de Brusselse residentiële zorg, d.i. 1,8% van alle residentiële dossiers in Vlaanderen; 12% van de Brusselselaars die verblijven in een Vlaams of GGC-erkend woonzorgcentrum (T= 11.710) ontvangen een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden.

Kortverblijf

Twee Vlaams erkende woonzorgcentra bieden in totaal 13 plaatsen kortverblijf aan. De aanpassing van de programmatie naar 1/3 gebeurde niet voor de centra voor kortverblijf waardoor de programmatie van 115 plaatsen onrealistisch hoog is, rekening houdend met het (beperkt) potentieel aan Vlaams erkende woonzorgcentra

om deze plaatsen te realiseren. Er werd eerder al gepleit voor een herziening van deze programmatie en (gedeeltelijke) omzetting naar buurtzorgfuncties en versterking van gezinszorg of lokale dienstencentra maar dit is tot vandaag niet mogelijk gebleken omwille van de programmatiestop die sinds 2013 geldt: zolang er geen sprake meer is van programmatie kan deze ook niet worden omgezet, luidde de redenering.

Centra dagverzorging / dagopvang

Tot 2010 was er in Brussel geen enkel Vlaams erkend dagverzorgingscentrum, anno 2025 blijft deze zorgvorm met 1 centrum voor dagverzorging en 1 centrum voor dagopvang ver onder de programmatie van 1 per gemeente, d.i. 19 voor Brussel. In 2017 telden we nog 3 CDV, 1 CDO en stonden 4 projecten in de steigers. Gaandeweg trokken initiatiefnemers zich terug, voornamelijk omwille van het financieel niet rendabel zijn van de uitbating onder 10 F-Forfaits. De gunstiger regeling voor Brussel met 7 plaatsen bijkomende erkenning (i.p.v. 5 in Vlaanderen) bleek onvoldoende Vlaams-Brusselse woonzorgcentra of autonome initiatieven over de streep te trekken, ondanks het vooruitzicht op een mogelijke uitbreiding mits aangetoonde hogere bezetting in de voorgaande jaren.

Dagverzorgingscentra kunnen drempelverlagend werken voor de instap in woonzorgcentra, in het bijzonder voor ouderen met een migratieachtergrond. Toch lijkt het onrealistisch dat de programmatie (19) effectief gerealiseerd kan worden.

Gezinszorg

Het aandeel Vlaamse gezinszorg in Brussel bedraagt 15%, dit is een stijging tegenover tien jaar geleden, dankzij een uitbreiding van het urencontingent met 65% (+87.000 uren) sinds 2011. Toch blijft het aanbod ver achter op de programmatie waarvan slechts 20% gerealiseerd wordt. De positie van Vlaamse gezinszorg in Brussel is kwetsbaar door een complexe werkcontext, regiobrede werking en een concurrentieel nadelige positie tegenover GGC- en COCOF-diensten, met gebruikersbijdragen die tot zes keer hoger liggen dan bij GGC- en COCOF-diensten. Daarnaast vragen het bereiken van gebruikers, het opleiden van medewerkers en het verbeteren van werkomstandigheden extra inspanningen. Brussel kent een kwetsbaar gebruikersprofiel en veel medewerkers zijn anderstalige nieuw-

komers die nog weinig vertrouwd zijn met de taal en context, wat extra omkadering vereist. Nochtans lijkt er potentieel te zijn voor meer gezinszorg in Brussel, aangezien bij GGC en COCOF de afgelopen decennia slechts een minimale uitbreiding werd gerealiseerd. Noch de GGC, noch de COCOF hanteren een programmatie op basis van bevolkingsprognoses. Mocht de Vlaamse programmatie aan 100% worden doorerekend op basis van de volledige Brusselse bevolking, dan zou dit neerkomen op een totaal van meer dan 3 miljoen uren. De drie Gemeenschappen samen realiseren slechts 47% van deze (hypothetische) programmatie (tegenover 67% in Vlaanderen), wat wijst op een groeimarge voor de gezinszorg in Brussel.

Lokale dienstencentra

Met 19 lokale dienstencentra gespreid over het Brussels Gewest – d.i. 73% van de programmatie – is deze woonzorgvoorziening relatief goed uitgebouwd. De dienstencentra zijn een van de weinige Nederlandstalige welzijnsvoorzieningen die in verschillende Brusselse buurten en gemeenten actief zijn. Ze zijn een onmisbare schakel in een beleid dat gericht is op buurtgerichte zorg. Lokale dienstencentra die actief inzetten op buurtgerichte werking en partnerschappen zien hun bezoekersprofiel diversifiëren en hun bezoekersaantal aantal toenemen. Samenwerking en doorverwijzing naar (Vlaamse) eerstelijnsdiensten loopt moeizaam wanneer deze diensten niet lokaal zijn ingebed. Merk op dat noch de GGC, noch COCOF dit type werking voor ouderen erkent of subsidieert. Als Vlaams erkende werking kunnen ze niet rekenen op een structurele link met of ondersteuning van het lokaal bestuur (voor logistiek, personeel, gebouw ...). Brusselse dienstencentra functioneren als autonome vzw's, niet alleen voor de operationele werking maar ook voor personeels- en zakelijk beleid en infrastructuurbeheer. Ondanks cofinanciering van de VGC (ongeveer 83.000 per lokale dienstencentrum) en een tendens naar schaalvergroting - mee ondersteund door de VGC (€ 18.000 per lokaal dienstencentrum dat mee instapt in een structureel samenwerkingsverband tussen minstens 4 lokale dienstencentra) blijven de middelen en slagkracht beperkt. Bij gebrek aan vooruitzicht op cofinanciering werden sinds 2014 geen nieuwe LDC-initiatieven meer genomen of aanvragen voor erkenning ingediend, en blijft zodoende een potentieel van 7 erkenningen onbenut.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC)

- RH-RVT: € 345.969.453
- CDV: € 474.538
- Thuiszorg: € 9.581.887
- Dagopvang: € 492.114

TOTAAL € 356.517.992
(uitgaven Iriscare 2024)

Rusthuizen (RH) en rust- en verzorgingstehuizen (RVT)

Rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen worden door GGC – Iriscare nog afzonderlijk erkend. Het Brussels Gewest telt 8,7 bedden in rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen per 100 65-plussers. De 114 woonzorgcentra liggen gespreid over het Brussels grondgebied, met een grote concentratie in het noordwesten en oosten van het gewest, terwijl de dichtstbevolkte wijken in het centrum en de Kanaalzone beduidend minder rusthuizen tellen. Het aandeel ouderen is er weliswaar relatief laag, maar vooral hier wonen de ouderen van morgen, vaak met een migratieachtergrond (zie kaart). De bezettingsgraad bedraagt anno 2025 90%, 11.591 Brusselaars verblijven in een GGC-erkend woonzorgcentrum.

De vzw Infor-Home-Info die jaarlijks de sector monitort, noteert in het jaarverslag 2024 enkele evoluties en trends: er is een globale afname van het aantal bedden, een hoger aandeel rust- en verzorgingstehuizen, en een stijging van de prijzen. Daar waar de sector in het verlengde van de coronacrisis kampte met leegstand, is de bezettingsgraad weer gestegen en is er sprake van wachtlijsten. Meer dan 3 op de 4 bedden wordt uitgebaat door de commerciële sector; in 3 op 4 woonzorgcentra ligt de maandfactuur (ruim) boven de 2.000 euro.

Sinds januari 2024 gelden nieuwe erkenningsregels die rusthuizen moeten omvormen tot leefhuizen, met focus op welzijn van bewoners en personeel. Het programma *It Takes a Village* ondersteunt dit via coaching, opleidingen en uitwisseling van goede praktijken. Iriscare financiert trajecten rond de Tubbe- en Montessori-aanpak en voorziet jaarlijks € 18 miljoen extra voor bijkomende therapeuten, psychologen en opleidingen. De personeelsnorm steeg met 0,7 VTE per 30 bewoners.

Sinds 2024 geldt een nieuwe aanpak waarbij een rusthuis enkel een beperkte marge aan lege bedden

kan behouden. De hervorming (nog niet in uitvoering) omvat de volgende speerpunten:

- Verval van vergunningen waarvoor binnen de vijf jaar geen erkenning wordt gevraagd;
- Vervallen van erkenningen bij structurele leegstand gedurende een jaar;
- Evenwicht tussen publieke/non-profit- en commerciële sector;
- Nieuwe programmatie op basis van behoeftestudies, inclusief reconversie naar verzorgingsbedden en alternatieve woonvormen;
- Verbetering van zorgkwaliteit.

Voor een nieuwe programmatie en investeringen in de ouderenzorg is het echter wachten op een nieuwe regering met volle bevoegdheid.

Thuishulp

De meeste bicommunautaire diensten voor thuishulp zijn OCMW-diensten. Met een urencontingent van 320.851 uren **gezins- en bejaardenhulp** (2025) staan ze in voor 22% van het aanbod. Het urencontingent werd pas in het verlengde van de coronacrisis voor het eerst sinds jaren uitgebreid, van 265.400 uren (tot 2020) naar 320.851 uren (sinds 2023) (+ 21%).

De bijdrage van de begunstigde is ook hier lager dan de tarieven die gelden voor de Vlaams erkende diensten (van € 0,25 tot € 8,68 per uur, afhankelijk van de situatie). Tijdens de vorige legislatuur werd beslist de bijdragen voor begunstigten zoveel mogelijk gelijk te schakelen met de prijzen van de COCOF waarbij uitdrukkelijk werd gekozen om steeds de allerlaagste tarieven te behouden; anders dan bij COCOF worden de tarieven (en ook de gebruikte inkomensgrenzen voor de begunstigten) tot nog toe ook niet geïndexeerd, waardoor sinds 2022 opnieuw lichte verschillen optreden.

Eind augustus sloot het OCMW van Sint-Lambrechts-Woluwe zijn dienst voor thuishulp (in 2023-2024 goed

voor 32.384 prestatie-uren gezins- en bejaardenhulp). De sector vreest voor meer sluitingen of besparingen. Enerzijds wordt verwezen naar het huidige financieringssysteem van de GGC dat al langer onvoldoende kostendekkend is, anderzijds ook naar de precare financiële situatie van de OCMW's zelf, die in belangrijke mate hun diensten voor thuishulp cofinancieren, en waar, onder andere naar aanleiding van de impact van federale beslissingen op de OCMW's, besparingen worden overwogen op dienstverlening die buiten de wettelijk verplichte activiteiten van de OCMW's valt. Een

voorstel van Iriscare tot versterking van de financiering van de diensten voor thuishulp ligt momenteel voor, maar het is niet duidelijk of hier op korte termijn nog een beslissing mogelijk is door het huidige GGC-college, dat in lopende zaken is.

Naast de klassieke ouderenvoorzieningen werd afgelopen legislatuur aandacht gegeven aan **alternatieven** voor het woonzorgcentrum via pilootprojecten zoals samenwoonvormen, sociale serviceresidenties en buurhulpnetwerken.

Franse Gemeenschapscommissie (FGC/COCOF)

Maisons de repos (et de soins)

De Franse Gemeenschapscommissie heeft sinds 2015 de facto geen residentiële ouderenzorg meer. In het verlengde van de 6de Staatshervorming zijn alle vroeger Franstalige rusthuizen erkend door COCOF overgedragen naar de GGC - Iriscare.

Accueil de jour pour personnes âgées

De COCOF erkent 6 dagcentra, bedoeld voor ouderen vanaf 60 jaar. Er is geen programmatie vastgelegd.

Gezinszorg

De Franse Gemeenschapscommissie is de grootste aanbieder van gezinszorg in Brussel, met 942.809 subsidiabele uren (2022), d.i. 63% van het totale urencontingent. Het programmeringsbesluit* voorziet in een erkenning van maximaal 7 diensten voor hulp aan huis (SAD), een quotum dat is bereikt. Het urencontingent bleef bij de COCOF in de periode 2005 tot 2015 ongewijzigd (864.567) en werd voor quasi 100% ingevuld. Door de coronacrisis werd voor het eerst een uitbreiding toegekend met 2% in 2020 en 5% in 2021.

- wzc + CKV: /
 - CDV: /
 - Thuiszorg: € 38.800.000
 - CDO: € 497.000
 - Maison communautaire
 - Ander: € 2.275.000
- (o.a.: Centre coordination aides et soins à domicile; SEPAM)

Totaal € 41.572.000 (begroting 2024)

De gebruikersbijdrage ligt, afhankelijk van de situatie, tussen € 1,12 en € 9,39 (in 2021), geplafonneerd aan het bedrag van een dienstencheque. Deze tarieven liggen aanzienlijk lager dan de gebruikersbijdrage voor een Vlaamse dienst.

Andere woonvormen

De COCOF erkent **andere woonvormen** voor ouderen, evenwel zonder subsidies, zoals het **gemeenschapshuis** (Maison communautaire), een collectieve woonvorm voor 3 tot 15 bewoners ouder dan 60 jaar. De huizen moeten voldoen aan omkaderings-, werkings- en architecturale normen. Er geldt een programmatie, nl. maximum 3 wooneenheden per 1000 inwoners. Dezelfde programmatie geldt ook voor de **gastgezinnen** die tot 3 ouderen (60-plus) kunnen opvangen.

* Arrêté 2011/183 du Collège de la COCOF du 22.09.2011 portant sur la programmation des services ambulatoires « Action sociale et Famille » et « Santé » du Collège de la COCOF.

Uitgaven voor woonzorg per overheid

Indicatieve raming o.b.v. beschikbare bronnen

Overheid	Bedrag (€)	Aandeel in totaal	Bron
VG	31.012.404	7%	Gemengde Ambtelijke Commissie Brussel RAPPORT OVER 2021 EN 2022
VGC	1.810.999	0,4%	VGC – Begroting 2025: https://www.vgc.be/sites/vgc/files/2025-09/20250617%20Aanpassing%20Meerjarenplan%202022-2025%20Raad%20VGC%2017%20juni%202025%20-%20AMJP-2025-7%20-%20Deel%202%20Strategische%20nota.pdf
GGC	356.517.992	83%	Begroting GGC (zonder Iriscare): https://weblex.irisnet.be/data/arccc/doc/2023-24/109136/images.pdf Uitgaven Iriscare 2024 : https://stat.iriscare.brussels/nl/home-nl/financiering/financiering-van-voorzieningen/
COCOF	41.572.000	10%	Begroting 2024: https://www.parlementfrancophone.brussels/documents/projet-035795-du-2023-10-23-a-17-56-31
Totaal	428.638.395	100%	

Woonzorgcentra in de Vlaamse Rand

Er zijn **48 woonzorgcentra** en 14 centra dagverzorging in de 19 gemeenten rond het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie kaart). Aan de hand van een online bevraging gingen we na in welke mate ze bewoners ontvangen die afkomstig zijn uit een Brusselse gemeente, wat de voornaamste drijfveren zijn voor die keuze en wat er eventueel nog meespeelt in de wisselwerking tussen Brussel en de Vlaamse Rand. We kregen 18 antwoorden terug van woonzorgcentra (37% respons). Deze antwoorden geven ons een inkijk in de **aanwezigheid van Brusselaars in woonzorgcentra in de Vlaamse Rand** en hun beweegredenen:

- In 7 op 10 woonzorgcentra verblijven residenten die voordien in Brussel woonden. Van de 130 residenten telden we er 143 uit Brussel, dit is bijna 1 op 10. Bij 1 op de 3 woonzorgcentra met bewoners uit Brussel gaat het slechts om enkele bewoners (minder dan 5%); bij bijna evenveel centra zijn de Brusselaars goed voor 10 tot 20% van de bewoners. Opvallend is dat in twee woonzorgcentra 40 tot 45% van de bewoners afkomstig zijn uit Brussel.
- Als belangrijkste herkomstgemeenten** worden, in dalende volgorde, genoemd: Brussel-Stad (5x), Anderlecht en Ukkel (4x), Sint-Lambrechts-Woluwe en Vorst (3x), Ganshoren, Sint-Agatha-Berchem en Schaarbeek en verder ook Etterbeek, Evere, Koekelberg, Sint-Gillis, Sint-Jans-Molenbeek en Watermaal-Bosvoorde (1x). Jette, Oudergem, Sint-Joost-ten-Node en Sint-Gillis werden niet als herkomstgemeenten opgegeven. Let wel, het aantal vermeldingen van een gemeente weerspiegelt niet noodzakelijk het aantal bewoners uit die gemeente.
- De **ontvangende woonzorgcentra** zijn meestal gelegen in een gemeente (bijna) grenzend aan een vertrekkende gemeente:
 - Woonzorgcentra in gemeenten ten westen van Brussel (Dilbeek, Sint-Pieters-Leeuw) ontvangen bewoners uit voornamelijk Anderlecht, Brussel-Stad, maar ook Ganshoren, Sint-Agatha-Berchem en Koekelberg.
 - Woonzorgcentra gelegen in een gemeente ten noorden van Brussel (Strombeek-Bever, Grimbergen, Vilvoorde), trekken vooral bewoners aan uit Brussel-Stad, inclusief Haren, Laken en Neder-Over-Heembeek.
 - In de woonzorgcentra in gemeenten in het oosten van Brussel (Kraainem, Wezembeek-Oppem, Nossegem) verblijven bewoners uit Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Pieters-Woluwe of Evere.
 - Woonzorgcentra gelegen in gemeenten ten zuiden van Brussel (Beersel, Drogenbos, Linkebeek) ontvangen voornamelijk bewoners uit Ukkel en Vorst.
- De **redenen waarom** Brusselaars (zouden) kiezen voor een woonzorgcentrum in de Vlaamse Rand zijn uiteenlopend: vaakst aangestipt zijn de nabijheid van familie (13x); gevolgd door de kwaliteit en reputatie van het woonzorgcentrum (8x), de voorkeur

voor zorg in het Nederlands (6x), de terugkeer naar een vroegere woonplaats (5x) en het feit dat er Nederlandstalige medebewoners zijn (4x).

- De geografische ligging van het woonzorgcentrum blijkt bepalend voor de motieven van Brusselse bewoners:
 - In de woonzorgcentra in de Westrand met een hoog aandeel van de bewoners uit Brussel, lijkt de taalvoorkeur Nederlands in de zorg of bij medebewoners een belangrijke rol te spelen. Zij trekken daarmee Brusselaars aan uit verschillende gemeenten gespreid over het gewest, en niet enkel uit aangrenzende Brusselse gemeenten.
 - Omgekeerd lijkt de voorkeur voor het Nederlands geen doorslaggevende rol te spelen bij de keuze voor woonzorgcentra in (faciliteiten) gemeenten in het oosten en het zuiden van Brussel.

Kijkend naar de **beheersstructuur** zien we het volgende: op 18 woonzorgcentra die reageerden zijn er 7 non-profitorganisaties (vzw), 6 for-profit (bvba/nv) en 3 openbare (OCMW). De 6 non-profitwoonzorgcentra ontvangen allemaal bewoners uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, samen 85% van het aantal Brusselse woonzorgcentrabewoners. In 5 op 7 privé for-profit verblijven ouderen uit Brussel, zij het een beperkt aantal (samen 13%). De OCMW-woonzorgcentra ontvangen nagenoeg geen bewoners uit Brussel. Over de samenwerking van woonzorgcentra in de **Vlaamse Rand met Brusselse actoren** kunnen we kort zijn: die is er nagenoeg niet. Wel komen er signalen dat in palliatieve thuiszorg of ondersteuning van thuiswonende personen met dementie beroep wordt gedaan op Brusselse Franstalige of bicommunautaire diensten ten behoeve van Franstalige patiënten in de Vlaamse Rand.

Conclusie m.b.t. Vlaams woonzorgaanbod in Brussel

- De ouderenpopulatie in Brussel groeit aan en wordt steeds meer divers, kampt vaker met armoede en woont steeds vaker in kwetsbare buurten. Er is nood aan meer niet-residentiële en buurtgerichte zorg die ouderen ondersteunt bij het kwaliteitsvol thuis wonen, sociaal isolement tegengaat en rekening houdt met de sociaaleconomische en culturele diversiteit.
- Het Vlaams woonzorgaanbod in Brussel stagneert. Ondanks een sterke groei tussen 2007 en 2014, blijft een aanzienlijk deel van de programmatie en middelen onbenut. Het Vlaamse aandeel in Brusselse woonzorgcentra bedraagt slechts 7% van alle woonzorgcentrabedden. Het aanbod Vlaamse gezinszorg en dagverzorging blijft met resp. 20% en 10% ver achter op de programmatie; de lokale dienstencentra (75% programmatie ingevuld) zijn wel goed vertegenwoordigd maar een gebrek aan structurele lokale verankering en financiering verhindert de verdere groei. Vlaanderen is dus aanwezig, maar de impact blijft klein vergeleken met GGC en COCOF, die het overgrote deel van de Brusselse ouderenzorg financieren. Dit resulteert in een disproportioneel lage financiële bijdrage, met slechts 0,81% van de Vlaamse middelen in het domein woonzorg voor Brussel.
- De interregionale verwevenheid tussen Brussel en de Vlaamse Rand is een realiteit. Tot 1 op 10 bewoners in woonzorgcentra in de Vlaamse Rand komt

uit Brussel. De redenen om beroep te doen op zorg in de Vlaamse Rand zijn uiteenlopend; een voorkeur voor zorg in het Nederlands, nabijheid van familie, de kwaliteit van het woonzorgcentrum... Omgekeerd zijn er aanwijzingen dat Franstalige zorgvragers uit de Vlaamse Rand beroep doen op Franstalige of bicommunautaire Brusselse diensten voor persoonsgerichte zorg in de eigen taal.

Aanbeveling ten aanzien van de Vlaamse overheid

Vlaanderen kan in Brussel ook met beperkte middelen impact genereren op voorwaarde dat het zijn rol strategisch herdenkt. Om relevant te blijven en tegemoet te komen aan de noden van een groeiende en diverse ouderenpopulatie, is een gerichte heroriëntering nodig waarbij Vlaanderen prioritair inzet op:

- buurtgerichte zorg door versterking van de thuiszorg en lokale dienstencentra;
- realistischere en flexibelere programmatie voor dagverzorging en kortverblijf;
- ondersteuning voor Nederlandse taal en personeel, in het bijzonder in de Vlaams erkende woonzorgcentra;
- focus op kwetsbare, stedelijke en diverse ouderen;
- samenwerking met de Vlaamse Rand en de VGC en afstemming met de GGC in functie van complementariteit en geïntegreerde ouderenzorg.

Voorstellen

- Herziening van de programmatie voor **centra voor dagverzorging**: met een halvering van de programmatie (van 19 naar 10) kunnen de subsidiabele plaatsen van 7 naar 10 worden gebracht, en dit vanaf de start van de erkenning.
- Versterking van **lokale dienstencentra en buurtzorgfuncties** via omzetting van niet-gebruikte residentiële programmatie. Met het herleiden van de programmatie kortverblijf naar een derde, in overeenstemming met de woonzorgcentra, kan ruimte vrijkomen voor heroriëntering van middelen naar buurtgerichte zorg en nabijheidsdiensten.
- Omzetting van een deel van de programmatie **gezinszorg** naar bijkomende financiering voor de Brusselwerkingen van de Vlaamse diensten om concurrentiële nadelen t.a.v. diensten van GGC en COCOF weg te werken; extra (ruimte voor) financiering voor activiteiten buiten de prestaties in de thuiszorg zoals outreach naar potentiële gebruikers, vorming en bijscholing van anderstalige medewerkers ...
- Ondersteuning van **woonzorgcentra** en thuiszorgdiensten m.b.t. taalvereisten Nederlands voor het personeel, inclusief financiering van taallessen en -coaching tijdens werkuren.

Overzicht Vlaams erkende woonzorgvoorzieningen in Brussel

Naam	Gemeente	Woonzorg- centrum (capa- citeit)	Centrum dagver- zorging / dagop- vang	Groep assis- tentiewoningen (capaciteit)	Centrum kort- verblijf (capa- citeit)	Dienst gezins- zorg	Lokaal diensten- centrum	Kenmerken / bijzonderheden
Cosmos (LDC)	Anderlecht						X	Onderdeel van Cosmos vzw
De Kaai	Anderlecht						X	Autonome vzw
Vives	Anderlecht						X	Onderdeel van Cosmos vzw
Residentie Clos Bizet	Anderlecht	120		13				Behoort tot de groep Vulpia
Forum	Brussel						X	Onderdeel van LD³ vzw
De Harmonie	Brussel						X	Autonome vzw
Het Anker	Brussel						X	Onderdeel van LD³ vzw
Chambéry (LDC)	Etterbeek						X	Onderdeel van Wijkhuis Chambéry vzw
Clivia	Evere	30						Onderdeel van Zorggroep Eclips vzw; psychogeriatrisch centrum bij wzc Sint-Jozef (Iriscare)
Campus Eu- reka	Evere	168	CDV Terranova	25	10			Onderdeel van Zorggroep Eclips vzw; specifiek voor personen met dementie of NAH
Aksent-Evere	Evere						X	Onderdeel van Aksent vzw
De Rotonde	Ganshoren						X	Autonome vzw, gedeeld gebouw met GC De Zeyp
Campus Warlandis	Jette	90		19	3		X	Autonome vzw, campus met ver- schillende woon- en zorgvormen
De Wand	Laken	125		22				Behoort tot de groep Armonea
De Overbron	N-O-Heembeek	59						Autonome vzw, voor ouderen uit Brussel en de Vlaamse Noordrand
Pagode	N-O-Heembeek	150						Behoort tot de groep Armonea

Naam	Gemeente	Woonzorg- centrum (capa- citeit)	Centrum dagver- zorging / dagop- vang	Groep assis- tentiewoningen (capaciteit)	Centrum kort- verblijf (capa- citeit)	Dienst gezins- zorg	Lokaal diensten- centrum	Kenmerken / bijzonderheden
De Binding	N-O-Heerbeek						X	Onderdeel van PIA Zorg vzw
Les Orangeries	Oudergem	150						Behoort tot de groep Armonia
Waha	Oudergem						X	Onderdeel van Zoniënzorg vzw
Aksent Schaarbeek	Schaarbeek						X	Onderdeel van Aksent vzw
Elilips	St-Agatha-Berchem						X	Autonome vzw
Het Begin	St-Jans-Molenbeek						X	Onderdeel van De Welvaartkapoen vzw
Randstad	St-Jans-Molenbeek						X	Autonome vzw
't Koetshuis	St-Pieters-Woluwe						X	Onderdeel van Zoniënzorg vzw
Lotus	Ukkel						X	Autonome vzw, gedeeld gebouw met GC Het Huys
Residentie Bellevue	Vorst	140						Behoort tot de groep Korlan
Miro	Vorst						X	Onderdeel van LD³ vzw
Familiehulp			Noah Molenbeek			X		
i- mens						X		

Gebruikte afkortingen

BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	THAB	Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden
CDO	Centrum voor dagopvang	VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
CDV	Centrum voor dagverzorging	VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
CKV	Centrum voor kortverblijf	VG	Vlaamse Gemeenschap
COCOF	Commission Communautaire Française	VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
FGC	Franse Gemeenschapscommissie (COCOF)	VS	Vlaamse Sociale Bescherming
GACB	Gemengde Ambtelijke Commissie Brussel	WZC	Woonzorgcentrum
GAW	Groep van assistentiewoningen		
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie		
LDC	Lokaal dienstencentrum		
PZON	Persoon met een zorg- en/of ondersteuningsnood		
RH	Rusthuis		
ROB	Rustoord voor bejaarden		
RVT	Rust- en verzorgingstehuis		
SEPAM	Service d'écoute pour personnes âgées maltraitées		

Bronnen & meer info

Kenmerken ouderenbevolking

- Statbel
- BISA-wijkmonitoring
- Sciensano.be – gezondheidsenquête 2018 en 2023-2024
- Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. Ouderen in het Brussels Gewest: Overzicht van hun welzijns- en gezondheidstoestand en het opvang- en huisvestingsaanbod. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel, november 2022
- Datawarehouse Kruispuntbank Sociale Zekerheid

Zorggebruik

- stat.iriscare.brussels, Instellingen voor ouderen, geraadpleegd op 28/10/2025. Raadpleegbaar op <https://stat.iriscare.brussels/nl/home-nl/ouderen/instellingen-voor-ouderen/>
- iriscare.brussels
- IMA Atlas - <https://atlas.ima-aim.be/databanken>
- Departement Zorg:
 - Overzicht zorgaanbod residentiële ouderenzorg, Brussel, geraadpleegd op 17/09/2025. Beschikbaar op: <https://www.departementzorg.be/nl/overzicht-zorgaanbod-residentiele-ouderenzorg>
 - Cijfers over de Vlaamse sociale bescherming (Online publicatie). Brussel, geraadpleegd op 28/10/2025. Beschikbaar op <https://www.departementzorg.be/nl/cijfers-over-de-vlaamse-sociale-bescherming>

Aanbod & budgetten

- website Departement Zorg
- Stat.Iriscare.brussels
- Dossier gezinszorg, Kenniscentrum WWZ, 2023
- GACB-Rapport, cijfers 2022
- Sociale Kaart Vlaanderen
- Sociaal.Brussels

Vaststellingen en aanbevelingen

- Kenniscentrum WWZ, Dossier gezinszorg (2023)
- Kenniscentrum WWZ, Dossier dagverzorgingscentra (2017)
- Knelpuntennota aan de Vlaamse Overheid, maart 2025
- Hervorming palliatieve netwerken Vlaanderen – werkgroep Brussel

Dossier opgesteld door Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg - november 2025

Olivia Vanmechelen

Foto's: Birte Verhaegen, Age Without Limits, Kenniscentrum WWZ

Met dank aan de diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (Iriscare en Vivalis) en de Franse Gemeenschapscommissie voor de nalezing en waardevolle aanvullingen.

**WELZIJN
WONEN
ZORG**

Kenniscentrum WWZ vzw
Lakensestraat 76 bus 2
1000 Brussel

02 414 15 85
info@kenniscentrumwwz.be
www.kenniscentrumwwz.be

Kenniscentrum WWZ werkt aan de SDG's, de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties.

Vlaanderen
verbeelding werkt